

תורה אור • פרשת משפטים • מאמר 1

ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם כי תקנה עבד עברי וגו'

”ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם”

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל
אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

[/likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/1](https://likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/1)

1 ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם כי תקנה עבד עברי וגו'. וצ"ל דלפניהם משמע לשון רבים וכי תקנה הוא לשון יחיד והל"ל כי יקנו.

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם: כי תקנה עבד עברי" וכו'. עלינו להבין: "לפניהם" משמעו לשון רבים, ואילו "כי תקנה" הוא לשון יחיד; היה צריך לומר "כי יקנו".

אך הענין הוא דכי תקנה קאי על מרע"ה וקאי אדלעיל מיניה היינו על מ"ש ואלה המשפטים אשר תשים.

אלא שהביאור הוא ש"כי תקנה" מתייחס למשה רבינו, והוא חוזר אל הכתוב שלפניו, כלומר אל "ואלה המשפטים אשר תשים".

משה רבינו ע"ה דוקא ישים המשפטים לפניהם והיינו על ידי כי תקנה ע"ע כו'. דהנה כתיב ונתתי עשב בשדך לבהמתך שזה קאי על משה רבינו ע"ה שמשפיע בחיי עשב לבהמתך.

דווקא משה רבינו עליו השלום הוא שישים את המשפטים לפניהם, והדבר נעשה באמצעות "כי תקנה עבד עברי" וכו'. שהרי נאמר: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך", והכתוב הזה מתייחס למשה רבינו עליו השלום, המשפיע את בחינת "עשב" ל"בהמתך".

2 והענין דכתיב וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה שיש ב' מדרגות בנש"י. הא' הם הנשמות הגבוהות מאד במעלה ומדרגה והם הנק' זרע אדם

ההסבר: נאמר "וזרעתי את בית ישראל זרע אדם וזרע בהמה", [כלומר] יש שתי מדרגות בנשמות ישראל. הראשונה היא הנשמות הנעלות מאוד במעמדן ובמדרגתן, והן הנקראות "זרע אדם",

שהם הנשמות שנמשכו מבחינת אדם העליון שעל הכסא כנ"ל דכתיב נעשה אדם בצלמנו כדמותנו (והיינו נשמות דאצילות והם הנק' בנים משא"כ נשמות דבריאה יצירה עשיה נק' עבדים. וזהו אם כבנים אם כעבדים)

מפני שהן הנשמות שנמשכו מבחינת אדם העליון שעל הכיסא, כנזכר לעיל, ועל כך נאמר "נעשה אדם בצלמנו כדמותנו". (כלומר, נשמות מאצילות, והן הנקראות "בנים", ואילו נשמות מבריאה, יצירה ועשיה נקראות "עבדים". וזהו [פירוש] "אם כבנים אם כעבדים").

והיינו כמו שמעלת האדם שיש לו דעת כך אלו הנשמות יש להם דעת גדול באלקות ופיי דעת אין ר"ל הידיעה לבד אלא בחיי הרגשה ממש וכמשי"ת.

כלומר, כשם שמעלת האדם היא שיש לו דעת, כך לנשמות האלה יש דעת גדולה באלקות. ודעת אין פירושה ידיעה בלבד, אלא בחינה של הרגשה ממש, כפי שיתבאר.

והבי' הוא בחי' זרע בהמה (והיינו נשמות דבי"ע שהם כמעט כל הנשמות שבדורותינו כי נשמות דאצילות הן בני עלייה שהם מועטים כו' אפי' בדורות הראשונים) שהם הנשמות שאין להם דעת כ"כ באלקות.

והמדרגה השנייה היא בחינת "זרע בהמה" (כלומר, נשמות מכריאה, "צירה ועשיה, שהן כמעט כל הנשמות שבדורותינו; שכן נשמות אצילות הן בני עלייה, והם מעטים וכו', אפילו בדורות הראשונים): אלה הנשמות שאין להן דעת גדולה כל כך באלקות.

ואין ר"ל שאין להם שכל והשגה באלקות אלא אף גם שיש להם שכל והשגה שמשיגים ומשכילים גדולת הבורא ית' מפי ספרים ומפי סופרים השגה והבנה גדולה איך שהקב"ה מחיה ומהווה הכל ושלגדולתו אין חקר כו'.

אין הכוונה שאין להן שכל והשגה באלקות. אדרבה, יש להן שכל והשגה, והן משיגות ומתבוננות בגדולת הבורא יתברך מתוך ספרים ומתוך מלמדים, בהשגה ובהבנה גדולות כיצד הקב"ה מחיה ומהווה את הכול, וכי "לגדולתו אין חקר" וכו',

אך שאין זה בבחי' דעת והרגשה בנפשו לכן נק' בהמה שהבהמה יש לה ראייה ושמיעה כו'

אלא שאין זו בחינת דעת והרגשה בנפשו. לכן הן נקראות "בהמה", שהרי לבהמה יש ראייה ושמיעה וכו',

רק שאין לה דעת כך הוא בחינת נשמות אלו שאין בהם בחינת הדעת באלקות שהדעת היא בחי' הרגשה כשהשכל נקשרת ונקבעה בנפשו כאלו מרגיש

אך אין לה דעת. כך גם בנשמות האלה: אין בהן בחינת דעת באלקות. דעת היא בחינת הרגשה, כאשר ההשכלה נקשרת ונקבעת בנפש, כאילו האדם מרגיש [אותה].

כי דעת מלשון והאדם ידע כו' שהוא בחי' התקשרות והתחברות ועד"ז נאמר ומבשרי אחזה אלוה ממש כאילו רואה כו' ואע"פ שא"א לראות האלקים בעין הגשמי מ"מ הוא

שהרי דעת היא מלשון "והאדם ידע" וכו', והיא בחינת התקשרות והתחברות. ועל דרך זה נאמר "ומבשרי אחזה אלוה": "אחזה" ממש, כאילו רואה וכו'. ואף שאי אפשר לראות את האלקות בעין הגשמית, מכל מקום היא

ע"ד שהאדם יודע ומרגיש בנפשו אשר בקרכו שגם כן א"א לראות מהות הנפש איך ומה היא מ"מ הוא נרגש ממנה ע"י שרואה חיות הגוף

כמו שאדם מכיר ומרגיש את נפשו שבתוכו. גם כאן אי אפשר לראות את עצם הנפש, מה היא וכיצד היא; ואף על פי כן הוא חש בה כשהוא רואה את חיות הגוף,

שהוא מהנפש וכאשר ישן מסתלק החיות וכשניעור משנתו תשוב אליו גילוי אור וחיות הנפש כך עד"ז ממש הוא בחינת הדעת באלקות שיש לנשמות דאצי

הנובעת מן הנפש. כשהוא ישן, החיות מסתלקת, וכשהוא מתעורר משנתו, חוזר אליו גילוי אור הנפש וחיותה. כך ממש היא בחינת דעת באלקות שיש לנשמות דאצילות,

כמאמר איוב ומבשרי אחזה כו' והגם דלית מחשבה תפיסא ביה כלל היינו שמהותו אינו מושג כמאמר איוב: "ומבשרי אחזה" וכו'. ואף על פי ש"לית מחשבה תפיסא ביה כלל", כלומר, שעצמותו אינה מושגת,

אבל מציאותו נודע ונרגש מה שאנו רואים שהעולמות שהם כמו גוף גדול הם חיים וקיימים אך מציאותו נודעת ומורגשת מתוך מה שאנו רואים: העולמות, שהם כגוף גדול, חיים וקיימים.

והרי חיות זה בהן הוא מא"ס ב"ה השופע בהן בכל רגע והשכלה זו מושגת לכל.

והרי חיות זו שבהם היא מאין סוף ברוך הוא, השופע בהם בכל רגע. השכלה זו מובנת לכול.

אך כשהיא מתקשרת בנפש שיהיה נקשר ונרגש ממנה ממש כאילו רואה זה נק' בחי' דעת אך כשהיא נקשרת בנפש, כך שהאדם נקשר אליה וחש אותה ממש, כאילו הוא רואה אותה, זו נקראת בחינת דעת.

ועל זה אמרו איזהו חכם הרואה את הנולד כאלו רואה בעין ממש הולדת והתהוות היש מאין כו' וע"ז נאמר וה' עליהם יראה כו'

ועל כך אמרו: "איזהו חכם? הרואה את הנולד" — כאילו הוא רואה ממש בעינו את הולדתו והתהוותו של היש מאין וכו'. ועל כך נאמר: "וה' עליהם יראה" וכו'.

משא"כ כשאין השכלה והבנה זו בבחי' קירוב והרגשה ממש בנפש נק' בחי' זו זרע בהמה ואף שיש לו שכל והשגה גדולה באלקות

אבל כאשר השכלה והבנה זו אינן בבחינת קרבה והרגשה ממש בנפש, בחינה זו נקראת "זרע בהמה", אף שיש לו שכל והשגה גדולים באלקות.

וגם כל ישראל מאמינים כו' והאמונה היא למעלה מן הדעת מ"מ הוא נקי עטרה שהוא בחינת מקיף וצי"ל ג"כ בחי' דעת.

וגם כל ישראל מאמינים וכו', והאמונה היא למעלה מדעת. ואף על פי כן היא נקראת "עטרה", שהיא בחינת מקיף, וגם דעת היא בחינה הכרחית.

כמו שכתוב דע את אלקי אביך כו' כי ע"י הדעת עי"ז אין העולם מסתיר להם כלל

כמו שכתוב: "דע את אלקי אביך" וכו'. שכן באמצעות הדעת העולם אינו מסתיר מהם כלל [את האלוקות].

וגם האהבה שהיא באה מבחי' הדעת וראיה חושיית אין ערוך אליה כו' וכן היראה כי אינו דומה שמיעה לראיה

וגם האהבה שבאה מבחינת דעת וראייה מוחשית אין ערוך אליה וכו', וכך גם היראה, שהרי שמיעה אינה דומה לראייה.

(ופי' ראייה הוא ע"פ מארז"ל הסתכל בשלשה דברים הסתכל דוקא בבחי' ראייה בעין השכל כמו אדם המבין בחכמתו ורואה שיבא עליו איזה דבר טוב או רע אע"פ שרחוק הזמן שיבא הדבר

(פירוש "ראייה" הוא על פי מאמר חז"ל, "הסתכל בשלושה דברים": "הסתכל" דווקא, כלומר ראייה בעין השכל. הדבר דומה לאדם שמבין בחכמתו ורואה שעתיד לבוא עליו דבר טוב או רע; אף שהזמן שבו הדבר יבוא עדיין רחוק,

הנה מפני הסתכלות שכלו הוא כאלו רואה מיד בעיניו וכאלו הובא עליו ומתיירא מאד אם רע הוא או שמח אם טוב הוא.

הנה, בגלל הסתכלות השכל, הדבר כאילו נראה מיד בעיניו, וכאילו כבר בא עליו; ואם הוא רע הוא מתיירא מאד, ואם הוא טוב הוא שמח.

אבל בחי' שמיעה דהיינו בחי' התבוננות בלבד במחשבה עמוקה כמו אם שומע מאחרים שיבא הדבר לא יפול עליו כ"כ היראה או השמחה מהדבר מפני שאין עדיין הדבר בהתגלות גמור

אבל בחינת שמיעה, כלומר התבוננות בלבד במחשבה עמוקה, דומה למי ששומע מאחרים שהדבר עתיד לבוא: היראה או השמחה מפניו אינן חזקות כל כך, מפני שהדבר עדיין אינו גלוי לגמרי.

אע"פ שמתבונן בו אינו כאלו רואה בעיניו ממש כו' וזהו שאמר הסתכל בשלשה דברים כו' שיהיה ענין התבוננות אלקות אצלו כאדם המבין בחכמתו ורואה הדבר אע"פ שרחוק כו' כי איזהו חכם הרואה את הנולד כו'

אף שהוא מתבונן בו, אין זה כאילו הוא רואה אותו ממש בעיניו וכו'. וזהו שאמר "הסתכל בשלושה דברים" וכו': שהתבוננותו באלוקות תהיה כאדם המבין בחכמתו ורואה את הדבר אף שהוא רחוק וכו', כי "איזהו חכם? הרואה את הנולד" וכו'.

משא"כ בחי' שמיעה היא מבחי' בינה היינו שמבין אחדות ה' איך שכולא חד ושכל העולמות בטלים ומבוטלים כאין נגדו ושהכל בהשפעת חיותו ית' ובו אין שינוי כו' כידוע כל ענין אחדות ה'

לעומת זאת, בחינת שמיעה היא מבחינת בינה: האדם מבין את אחדות ה' — כיצד הכול אחד, וכל העולמות בטלים ומבוטלים כאין לפניו, והכול מתקיים באמצעות השפעת חיותו ית', ואילו בו אין שינוי וכו', כידוע כל ענין אחדות ה'.

אע"פ שמתבונן בו הדק היטיב וכל עומק מחשבתו טרוד בה והרי נקבעה האמונה בלבו מאד מ"מ הוא רק ע"ד שמיעה והבנה לבד ואין הענין בהתגלות גמור כאלו רואה בעיניו ולפיכך כשיסיר מחשבתו אף לפי רגע פונה לדרכי תאויה כו'.

אף שהוא מתבונן בכך היטב וביסודיות, וכל עומק מחשבתו שקוע בזה, והאמונה נעשתה קבועה מאוד בלבו, בכל זאת אין זה אלא בבחינת שמיעה והבנה בלבד, והעניין אינו גלוי לגמרי כאילו הוא רואה אותו בעיניו. לכן, כשמסיח את דעתו מכך אפילו לרגע, [נפשו] פונה לדרכי תאויה וכו'.

משא"כ כשענין האחדות בהסתכלות חכמה שהוא מקור הבינה קודם שיבא הענין להתבוננות והרחבה כו' הוא ממש כמו ראיית העינים ואי אפשר לו בשום אופן להסיר מחשבתו וכל המדות מענין האחדות ובכל עשיותיו ועניניו דבוק בו ית' דביקות נפלא מפני חיותו רואה המלך בעיניו.

אבל כאשר עניין האחדות נתפס במבט של חכמה, שהיא המקור של בינה, עוד לפני שהעניין מגיע להתבוננות ולהרחבה וכו', הרי זה ממש כמו ראייה בעיניים, ואי אפשר לו בשום אופן להסיח את דעתו ואת כל מדותיו מענין האחדות. בכל מעשיו ועניניו הוא דבק בו יתברך בדבקות נפלאה, מפני שהוא רואה את המלך בעיניו.

וזה היה בזמן קבלת התורה וכל העם רואים את הקולות רואים את הנשמע ולאחר שחטאו הוריד מבחי' זו לבחי' שמיעה שהיא בחי' בינה ויכלו לחטוא כו' נמצא חכמה היא בחי' ראייה.

וכך היה בזמן מתן תורה: "וכל העם רואים את הקולות" — הם ראו את מה שבדרך כלל נשמע. ולאחר שחטאו הורידו אותם מבחינה זו לבחינת שמיעה, שהיא בחינת בינה, ולכן יכלו לחטוא וכו'. נמצא שחכמה היא בחינת ראייה,

ובינה היא בחי' שמיעה. ונודע דאבא מקנן באצי' ובינה בבריאה לכן הנשמות דבריאה אין בהם בחי' ראייה רק שמיעה והבנה. וע"כ נקרא זרע בהמה.

ובינה היא בחינת שמיעה. וידוע שאבא מקנן באצילות ובינה בבריאה. לכן לנשמות דבריאה אין בחינת ראייה, אלא שמיעה והבנה בלבד, ומשום כך הן נקראות "זרע בהמה".

משא"כ נשמות דאצי' שם גלוי בחי' חכמה וראיה ונקרא זרע אדם כו'. והנה בחי' הממוצעת המחבר ומזווג חכמה עם בינה הוא הדעת. דעת הוא לשון התקשרות כמ"ש והאדם ידע כו'.

אבל אצל נשמות דאצילות מתגלה בחינת חכמה וראיה, והן נקראות "זרע אדם" וכו'. והנה, הבחינה הממוצעת המחברת ומייחדת את חכמה עם בינה היא דעת. דעת פירושה התקשרות, כמו שכתוב: "והאדם ידע" וכו'.

דהיינו שיהיה מקושר בעומק נקודת הלב במחשבת הבינה שמתבונן משא"כ בינה לבדה היא היות הענין במחשבה לבד ואין נוגע לעצמותו דהיינו ללבו כלל

כלומר, שיהיה קשור בעומק נקודת הלב למחשבת הבינה שבה הוא מתבונן. לעומת זאת, בינה לבדה פירושה שהעניין נמצא במחשבה בלבד, ואינו נוגע לעצמותו, כלומר ללבו, כלל.

אבל שיהיה רעותא דלבא התלהבות לכבו ודכיותו בענין שמחשב עד שיהיה כולו בענין דבוק מאד בכל חושי גופו זה נקרא דעת הוא גורם שיתחבר בחי' חכמה לבינה

אבל כאשר יש רצון הלב, התלהבות הלב ודכיותו בעניין שהוא חושב עליו, עד שהוא שקוע כולו בעניין ודבוק בו מאוד בכל חושי גופו — זה נקרא דעת. הדבר גורם לבחינת חכמה להתחבר עם בינה;

דהיינו שיגרום ברוב חוזק ההתבוננות עד שיהיה בהבינה בחי' ראייה ראית החכמה כנ"ל. ולכן בחי' זרע אדם היינו נשמות שיש בהם בחי' הדעת שהוא הממשיך גלוי החכמה והראיה בהתבוננות שיבא לבחי' ומבשרי אחזה אלוה ממש.

כלומר, עוצמת ההתבוננות גורמת לכך שבתוך הבינה תהיה בחינת ראייה — ראיית החכמה, כנזכר לעיל. לכן בחינת "זרע אדם" פירושה נשמות שיש בהן בחינת דעת, הממשיכה את גילוי החכמה והראיה אל תוך ההתבוננות, כך שהאדם מגיע ממש לבחינת "ומבשרי אחזה אלוה".

משא"כ כשאין בו בחי' דעת הנ"ל הממשיך גלוי החכמה כו' אז הוא רק בבחי' שמיעה והבנה לבדה מבחי' בינה דמקנא בבריאה וע"כ נק' זרע בהמה כו')

לעומת זאת, כאשר חסרה בו בחינת הדעת הנזכרת לעיל, הממשיכה את גילוי החכמה וכו', הוא נמצא רק בבחינת שמיעה והבנה בלבד, מבחינת הבינה המקננת בבריאה; ולכן הוא נקרא "זרע בהמה" וכו').

ואף שהבהמה אין לה גם שמיעה והבנה הוא עדי"מ שהרי הבהמה יש לה ג"כ כח המדמה וכך השכל וההבנה באלקות כשהוא רק בבחי' שמיעה לבד הי"ז

ואף שלבהמה אין גם שמיעה והבנה, הרי זה משל בלבד: גם לבהמה יש כוח המדמה. וכך, שכל והבנה באלקות, כשהם רק בבחינת שמיעה בלבד, הם

כמו בחי' דמיון בעלמא ונק' בחי' כדמותנו. וע"ז נאמר היינו כחולמים כמו בחלום שאין נשאר רק כח המדמה כו'.

כמו בחינת דמיון בלבד, והיא נקראת בחינת "כדמותנו". ועל כך נאמר: "היינו כחולמים" — כמו בחלום, שבו לא נשאר אלא כוח הדמיון וכו'.

(עמ"ש"ל פ' וישב על פסוק זה. אבל בחי' נעשה אדם בצלמנו זהו בחי' זרע אדם בחי' ראייהכו'. אך הנה בחי' דעת המחבר החכמה בבינה נק' דעת עליון. ויש בחי' דעת תחתון שהוא התקשרות המוחין בהמדות.

(ראו מה שנכתב לעיל בפרשת וישב על פסוק זה. אך בחינת "נעשה אדם בצלמנו" היא בחינת "זרע אדם", בחינת ראייה וכו'. אך הנה, בחינת הדעת המחברת את החכמה עם הבינה נקראת דעת עליון. ויש בחינת דעת תחתון, שהיא ההתקשרות של המוחין עם המדות,

והוא פנימיות המדות. ולקמן בפ' ונתתי עשב מבואר דגם בהמשכת בחי' דעת תחתון נק' אדם. וע' בלק"ת פ' שמות ד"ה וירא כו' דע כי כו'):

והיא פנימיות המדות. ולהלן, בפירוש "ונתתי עשב", מוסבר שגם על ידי המשכת בחינת דעת תחתון נקראים אדם. וראו בלקוטי תורה, פרשת שמות, המאמר המתחיל "וירא" וכו', "דע כי" וכו'):

3 והנה משה רבע"ה כחו גדול שממשיך ומשפיע בחי' דעת בכנס"י אף גם בנשמות שנקראו זרע בהמה שיהיה בהם בחינת דעת והרגשה באלקות להיות וידעת היום כו'

והנה למשה רבנו, עליו השלום, יש כוח גדול: הוא ממשיך ומשפיע את בחינת דעת בכנסת ישראל, גם בנשמות שנקראות "זרע בהמה", כדי שתהיה בהן בחינת דעת והרגשה באלקות, ויתקיים בהן "וידעת היום" וכו',

דע את אלקי אביך כו' (והוא המזווג וממשיך בחי' חכמה לבינה שיהיו בהתבוננות בחי' ראייה כו')
"דע את אלוקי אביך" וכו' (והוא שמזווג וממשיך את בחינת חכמה לבינה, כדי שבהתבוננות תהיה בחינת ראייה וכו').

כי משה רבע"ה נק' רעיא מהימנא אחד המיוחד משבעה רועים שרועה ומפרנס הנש"י בהשפעתו אליהם מוח הדעת שזהו פירוש רעיא מהימנא שמפרנס את האמונה.

שהרי משה רבנו, עליו השלום, נקרא "רעיא מהימנא" — הרועה הנאמן, היחיד במינו מבין שבעת הרועים. הוא רועה ומפרנס את נשמות ישראל בכך שהוא משפיע להן את כוח הדעת. זהו פירוש "רעיא מהימנא": הוא מפרנס את האמונה.

ולכך הוא גואל ראשון וגואל אחרון פי' גואל ראשון שהוא המשפיע להם בחי' הדעת שבתחלת הדבור שלו אמר להם וידעתם כי אני הוי' כי מקודם כתיב ויאמן העם.

ולכן הוא גואל ראשון וגואל אחרון. פירוש "גואל ראשון" הוא שהוא משפיע להם את בחינת הדעת: בראשית דבריו אליהם אמר "וידעתם כי אני ה'", שהרי קודם לכן נאמר "ויאמן העם".

והוא יהיה ג"כ גואל אחרון להיות בחינת ומלאה הארץ דעה כו'. כי כולם ידעו אותי וכו'

והוא יהיה גם גואל אחרון, כדי שתהיה בחינת "ומלאה הארץ דעה" וכו', "כי כולם ידעו אותי" וכו'.

(והיינו להיות הדעת גם בבחינת סוכ"ע משא"כ בגאולת מצרים אע"פ שנמשך בחי' וידעתם כי אני הוי"ה הוא בבחי' ממכ"ע כמבואר במ"א ע"פ וידעת היום) וזהו ונתתי עשב בשדך לבהמתך.

(כלומר, שתהיה הדעת גם בבחינת סוכב כל עלמין; ואילו בגאולת מצרים, אף שנמשכה בחינת וידעתם כי אני הוי", היא הייתה בבחינת ממלא כל עלמין, כמבואר במקום אחר על הפסוק "וידעת היום"). וזהו ונתתי עשב בשדך לבהמתך.

פ"י עשב הוא בחי' דעת שהוא שם ע"ב ושי"ן באמצע התיבה (שם ע"ב הוא בחכמה וצ"ל משום שהדעת ממשיך זיווג חכמה עם בינה כנ"ל) שנמשך בשדך בחי' חקל תפוחין קדישין בשביל בהמתך הם הנשמות שנק' זרע בהמה.

פירוש: "עשב" הוא בחינת דעת, שכן הוא מורכב משם ע"ב ומשי"ן באמצע התיבה. (שם ע"ב הוא בחכמה, ויש לומר שהכוונה כאן לדעת, משום שהדעת ממשיכה את הזיווג של חכמה ובינה, כנוכר לעיל). הדבר נמשך "בשדך" — בחינת "חקל תפוחין קדישין" — "בשביל בהמתך", הן הנשמות שנקראות "זרע בהמה".

ואף גם המלאכים עליונים ד' מחנות שכינה נק' ג"כ בשם בהמות וחיות שהם פני אריה פני שור כו' ואף המלאכים העליונים, ארבע מחנות השכינה, נקראים גם הם "בהמות" ו"חיות", שכן יש בהם "פני אריה" ו"פני שור" וכו'.

שאף שיש להם דעת והכרה באלקות ועומדים בביטול גדול מ"מ נקראים בשם בהמות לפי שהשגתם הוא רק בבחי' מדת מלכותו ית' שממנו נמשך חיותן והתהוותן ועד שם עלו השגתם.

אף שיש להם דעת והכרה באלקות והם עומדים בביטול גדול, הם בכל זאת נקראים "בהמות", משום שהשגתם היא רק בבחינת מדת מלכותו ית', שממנה נמשכות חיותם והתהוותם, ועד לשם מגיעה השגתם.

אבל במהותו ועצמותו ית' לית מחשבתם תפיסא כלל. (וכמבואר במ"א ע"פ רני ושמחי בענין וצדקתך ירננו) ובחי' מלכות הוא נק' שם כמשל שם האדם שאינו נוגע למהותו ועצמותו וכו'

אך את הווייתו ועצמותו ית' אין מחשבתם תופסת כלל. (כמבואר במקום אחר על הפסוק "רני ושמחי", בענין "וצדקתך ירננו"). ובחינת מלכות נקראת "שם", בדומה לשמו של אדם, שאינו נוגע בהווייתו ובעצמותו וכו'.

וע"כ נקראים בהמות שאין להם דעת השגה במהותו ועצמותו ית' ולכן אומרים קדוש שהוא ית' קדוש ומובדל מהם כו'.

ולכן הם נקראים "בהמות", משום שאין להם דעת והשגה בהווייתו ובעצמותו ית'. משום כך הם אומרים "קדוש": הוא ית' קדוש ומובדל מהם וכו'.

ולכך גם עליהם נאמר ונתתי עשב בשדך לבהמתך. והנה המשכת הדעת הוא על ידי אמירת הקדוש.

לכן נאמר גם עליהם: "ונתתי עשב בשדך לבהמתך". והנה, המשכת הדעת נעשית באמצעות אמירת "קדוש".

כי אין הקב"ה מצטרך להשיר והשבח שלהן אלא שעייז שאומרים קדוש נמשך להם השפעת הדעת כו' שהרי הקדוש ברוך הוא אינו זקוק לשירה ולשבח שלהם, אלא באמצעות אמירתם "קדוש" נמשכת אליהם השפעת הדעת וכו'.

(כי קדוש קדש ו' שהוא המשכת ח"ע בחי' ראי' א"נ המשכת הכתר והוא ע"י דעת עליון שמקבל מבחי' כתר כמש"ל בפ' תולדות ע"פ מים רבים כו'):

(כי "קדוש" הוא "קדש" בתוספת ו', כלומר המשכת חכמה עילאה, בחינת ראייה. לחלופין, [זו] המשכת כתר, והיא נעשית באמצעות דעת עליון, שמקבל מבחינת כתר, כמבואר לעיל בפרשת תולדות על הפסוק "מים רבים" וכו').

4 והנה ביוצר אור אנו אומרים כולם כאחד עונים כו' קדוש כו' כולם כאחד דוקא וכמ"ש בזוהר דלא מקדשי ליה לעילא עד דישראל מקדשי ליה לתתא דמקדשין ליה כולא כחדא.

כעת, בברכת יוצר אור אנו אומרים: "כולם כאחד עונים" וכו', "קדוש" וכו' — "כולם כאחד" דווקא. וכמו שכתוב בזוהר, שאין המלאכים מקדשים אותו למעלה עד שישראל מקדשים אותו למטה, וכך כולם מקדשים אותו יחד.

פ"י כי ג' עולמות ב"ע שהם הנק' בחי' בהמה ולשם ממשיכים בחינת הדעת.

הכוונה היא ששלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה נקראים בחינת "בהמה", ולשם ממשיכים את בחינת הדעת.

5 והנה ג' עולמות ב"ע הם ג' בחי' מחשבה ודבור ומעשה כי ישראל עלו במחשבה. ואף הנשמות שנקראו זרע בהמה הם מבחי' מחשבה והוא עולם הבריאה.

והנה, שלושת העולמות בריאה, יצירה ועשיה הם שלוש בחינות של מחשבה, דיבור ומעשה. שכן "ישראל עלו במחשבה"; ואף הנשמות שנקראו "זרע בהמה" הן מבחינת מחשבה, שהיא עולם הבריאה.

משא"כ המלאכים נמשכים מבחי' דבר ה' ורוח פיו וכו' שהיא בחי' יצירה לכך אין יכולים המלאכים לומר קדוש להמשיך גילוי הדעת אליהם עד שיאמרו ישראל תחלה קדוש

ואילו המלאכים נמשכים מבחינת "דבר ה' ורוח פיו" וכו', שהיא בחינת יצירה. לכן המלאכים אינם יכולים לומר "קדוש" ולהמשיך אליהם את גילוי הדעת, עד שישראל יאמרו תחילה "קדוש".

כי ההמשכה צ"ל כסדר שיומשך הדעת בהמשכה ומהמשכה נמשך להדבור כו' וא"א שיומשך בהדבור בטרם שנמשך בהמשכה כמו שא"א לדבר אא"כ שיחשוב תחלה הצירופי אותיות שרוצה לדבר כו'.

שכן ההמשכה צריכה להיות כסדר: הדעת נמשכת אל המשכה, ומהמשכה היא נמשכת אל הדיבור וכו'. אי אפשר שתמשך אל הדיבור לפני שנמשכה אל המשכה, כשם שאי אפשר לדבר בלי לחשוב תחילה על צירופי האותיות שרוצים לומר וכו'.

6 ואמנם גם ישראל א"א להם לומר קדוש עד שיאמרו המלאכים קדוש כי עם היות מצד שרש נשמתן הם מבחי' מחשבה שלמעלה מעולם המלאכים.

ובכל זאת, גם ישראל אינם יכולים לומר "קדוש" עד שהמלאכים אומרים "קדוש". אף שמצד שורש נשמותיהם הם מבחינת המחשבה, שלמעלה מעולם המלאכים,

אך מצד התלבשותם בגופות הרי הם בבחי' עולם העשייה שלמטה מטה מהמלאכים שהם מבחי' יצירה. אך מצד התלבשותם בגופים, הם מבחינת עולם העשיה, הנמוך בהרבה מהמלאכים, שהם מבחינת יצירה.

וא"כ הם צריכים לקבל הדעת ע"י המלאכים כדרך ההמשכה מבחי' הדבור לבחי' המעשה כו'. וזהו ומקבלין דין מן דין.

אם כן, עליהם לקבל את הדעת באמצעות המלאכים, בדרך ההמשכה מבחינת הדיבור לבחינת המעשה וכו'. וזהו "ומקבלין דין מן דין".

ולכן מקדשי ליה כחדא דוקא כולם כאחד עונים וכו' (וזהו כתר יתנו לך מלאכים כו'. ועמך ישראל וכו' יחד כו' דוקא).

לכן הם מקדשים אותו יחד, דווקא: "כולם כאחד עונים" וכו'. וזהו "כתר יתנו לך מלאכים" וכו', "ועמך ישראל" וכו', "יחד" וכו', דווקא.

ופי' כתר יתנו לך שע"י שנמשך הדעת בנפשם ע"י נמשך ג"כ גילוי הכתר לז"א כי הדעת הוא חיצוניות הכתר.

ופירוש "כתר יתנו לך" הוא שעל ידי שהדעת נמשכת בנפשם, נמשכת גם התגלות הכתר לז"א, כי הדעת היא חיצוניות הכתר.

ולכן כשהכתר נמנה אין הדעת נמנה כו' וכשצ"ל המשכת הדעת בהכרח שיותחל ההמשכה מהכתר וכשצ"ל נמשך למטה בהכרח שיומשך תחלה למעלה כמ"ש בכוונת ברוך שאמר)

לכן, כאשר מונים את הכתר, אין מונים את הדעת וכו'. וכאשר צריכה להיות המשכת הדעת, ההמשכה חייבת להתחיל מהכתר; וכאשר היא צריכה להימשך למטה, היא חייבת להימשך תחילה למעלה, כמבואר בכוונת "ברוך שאמר".

והנה כ"ז נמשך ע"י משה רבינו ע"ה שהוא הממשיך ומשפיע בחי' הדעת מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין שיהי עובר ונמשך בכל הבחי' מחדו"מ

והנה כל זה נמשך על ידי משה רבינו עליו השלום, שהוא הממשיך ומשפיע את בחינת הדעת מראש כל הדרגות ועד סוף כל הדרגות, כך שהיא עוברת ונמשכת בכל הבחינות של מחשבה, דיבור ומעשה.

(ועמ"ש במ"א ע"פ הרם את מטך וכו' שע"י קי"ס נמשך רעותא דלכא במחשבה דו"מ. והיינו ע"י הרם את מטך בחי' הדעת שעולה עד הכתר כו' וממשיך משם למחדו"מ ועמ"ש ע"פ וידבר משה כו' אל ראשי המטות):

(ועיין במה שכתוב במקום אחר על הפסוק "הרם את מטך" וכו', שעל ידי קריעת ים סוף נמשכה רעותא דלכא במחשבה, דיבור ומעשה. והיינו על ידי "הרם את מטך", בחינת הדעת שעולה עד הכתר וכו', וממשיך משם למחשבה, דיבור ומעשה. ועיין במה שכתוב על הפסוק "וידבר משה" וכו', "אל ראשי המטות").

7 וזהו ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם. משפט הוא לשון הליכה כדמיתרגם על פסוק כמשפט הראשון כהלכתא קדמייתא.

וזהו [פירוש] "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם". "משפט" הוא לשון הליכה, כפי שהתרגום מתרגם את הפסוק "כמשפט הראשון" — "כהלכתא קדמייתא".

וההלכות הם לשון הליכות עולם לו. בחי' עליית העולמות עילוי אחר עילוי וכו'. והיינו ע"י הדעת שהיא ההכרה וההרגשה באלקות ולכן נק' בשם הליכה.

וההלכות הן לשון "הליכות עולם לו": בחינת עליית העולמות, עלייה אחר עלייה, וכו'. והיינו על ידי דעת, שהיא ההכרה וההרגשה באלקות; ולכן היא נקראת בשם "הליכה".

8 ולכן הקליפות אין להם בחי' מוח הדעת כנודע מענין אז תבואנה שתיים נשים זנות כו'

לכן אין לקליפות בחינת דעת, כידוע מהענין של "אז תבואנה שתיים נשים זנות" וכו',

והיינו לפי שהם יש ודבר ואין בהם בחיי הבטול מלמטה למעלה כו'. ודעת והילוך זה נמשך ע"י למוד ההלכות שע"י שמעיין בהם להשיגן הטיב על בורייך.

וזה מפני שהן בבחינת יש ודבר, ואין בהן בחינת ביטול מלמטה למעלה וכו'. דעת והליכה זו נמשכות על ידי לימוד ההלכות, כשאדם מעיין בהן כדי להבינן היטב ועל בורייך.

וה"ז גילוי דעת התורה במחשבת האדם ע"י זה זוכה להילוך במדרגות בהשגות גדולת א"ס ב"ה שיומשך בו בחי הדעת.

וזהו גילוי דעת התורה במחשבת האדם; באמצעותו הוא זוכה להלך בין המדרגות בהשגת גדולתו של אין סוף ברוך הוא, וכך נמשכת בו בחינת הדעת.

(וז"ש בגמ' שאמר רב ששת חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי כו'. מעיקרא כי עביד אינש אדעתא דנפשיה קא עביד.

(וזהו שנאמר בגמרא שרב ששת אמר: "שמחי נפשי, לך קראי, לך תנאי" וכו'. "מעיקרא כי עביד אינש, אדעתא דנפשיה קא עביד".

פ"י אדעתא דנפשיה היינו שיומשך בחי הדעת בנפשו שתהיי נפשו דבוקה ומקושרת באלקותו ית' שזה נמשך ע"י עסק התורה). אשר תשים דהיינו משה ישפיע בחי הדעת.

פירוש "אדעתא דנפשיה" הוא שתימשך בחינת הדעת בנפשו, כך שנפשו תהיה דבוקה וקשורה באלקותו יתברך; הדבר נמשך על ידי העיסוק בתורה). "אשר תשים" — כלומר, משה ישפיע את בחינת הדעת.

לפניהם היינו לפנימיותם כי הדעת היא המשכת הפנימיות דוקא ונמשך ע"י גילוי פנימיות המדות שהוא הקיום של המדות (ועמשי"ל ע"פ מים רבים כו').

"לפניהם" — כלומר, אל פנימיותם, שכן דעת היא דווקא המשכת הפנימיות; ועל ידי כך נמשך גילוי פנימיות המדות, שהיא המקיימת את המדות. (ועיינו כמה שנתבאר לעיל על הפסוק "מים רבים" וכו').

ולכן איתא בזוהר משה משה לא פסיק טעמא אברהם אברהם פסיק טעמא. כי אברהם הוא בחי מדת האהבה וחסד כו'. ויש פסיק והפסק בין אהבה דעשיה לאהבה דיצירה.

לכן נאמר בזוהר: "משה משה" — אין הפסק בטעם; "אברהם אברהם" — יש הפסק בטעם. אברהם הוא בחינת מדת האהבה והחסד וכו', ויש הפסק והבדל בין אהבה שבעשיה לאהבה שביצירה.

אבל משה שהוא בחי' הפנימיות לא פסיק טעמי כי בבחי' הפנימיות אין חילוק כ"כ כו'.

אבל משה, שהוא בחינת הפנימיות, אין הפסק בטעם שבשמו, משום שבבחינת הפנימיות אין כל כך הבדלים וכו'.

(א"נ לפניהם ר"ל לבחי' פני אדם שהרי אע"ג שהם בחי' בהמה פני אריה פני שור כו' מ"מ ודמות פניהם פני אדם היינו בחי' דעת דבריא וכו' פניהם ישים וימשיך בחי' המשכת הדעת הנמשך מלמעלה.

(לחלופין, "לפניהם" פירושו אל בחינת פני אדם. אף שהם בחינת "בהמה" — "פני אריה", "פני שור" וכו' — מכל מקום נאמר: "ודמות פניהם פני אדם"; כלומר, בחינת דעת דבריא. אל בחינת פניהם הוא ישים וימשיך את המשכת הדעת הנמשכת מלמעלה.

כי דעת זה דבריא הוא כלי לאור הדעת הנמשך מלמעלה וכעין מ"ש בפי' ויקהל שרצון התחתון הנולד מהשכל הוא כלי להשראת רצון העליון שלמעלה מהשכל כו'.

דעת דבריא זו היא כלי לאור הדעת הנמשך מלמעלה. הדבר דומה למה שנכתב בפרשת ויקהל: הרצון התחתון, הנולד מן השכל, הוא כלי להשראת הרצון העליון, שהוא למעלה מן השכל וכו'.

ועוד מבואר בפי' מקץ ע"פ וזאת לפני כו' ישראל שיש בכל אי' בחי' פנימיות וחיצוניות סתים וגילוי כו' ובמ"א נתבאר ענין וכנפיהם פרודות בבחי' התחלקות משא"כ ופניהם כו' ע"ש.

עוד מוסבר בפרשת מקץ, על הפסוק "וזאת לפני כו' ישראל", שבכל אחד יש פנימיות וחיצוניות, סתום וגלוי וכו'. ובמקום אחר מוסבר ענין "וכנפיהם פרודות" כביטוי לחלוקה, בניגוד ל"ופניהם" וכו' — עיין שם.

ולכן נאמר כי תקנה לשון יחיד. ועמ"ש ע"פ וקבל היהודים לשון יחיד. מיהו כאן תירץ ענין כי תקנה לשון יחיד בתירוץ אחר דקאי על משה כו'.

לכן נאמר "כי תקנה" בלשון יחיד. ועיין במה שנכתב על הפסוק "וקבל היהודים", שבו הפועל הוא בלשון יחיד. אולם כאן הוא יישב את השאלה מדוע "כי תקנה" נאמר בלשון יחיד בדרך אחרת: שהדברים מתייחסים למשה וכו'.

וזהו משפטיך תהום רבה אדם ובהמה תושיע ה'. פי' משפטיך שהם הלכות התורה שהם גבוהים מאד ע"כ יוכלו לימשך גם למטה מטה שע"י אדם ובהמה תושיע היינו לבחי' פני אדם שבבהמה כנ"ל).

וזהו פירוש הפסוק: "משפטיך תהום רבה; אדם ובהמה תושיע ה'". כלומר, "משפטיך", הלכות התורה, נעלות מאוד; לכן הן יכולות להימשך גם למטה מטה. כך מתקיים "אדם ובהמה תושיע" — כלומר, בחינת פני אדם שבבהמה, כנזכר לעיל).

ולכן המשכת הדעת לבחינת בהמה נמשך דוקא ע"י משה להיותו מבחי דעת עליון בחי סוכ"ע שלמעלה גם מבחי נשמות הנקי זרע אדם שהם מבחי דעת תחתון דממכ"ע

לכן המשכת הדעת לבחינת בהמה נעשית דווקא על ידי משה, משום שהוא מבחינת דעת עליון, בחינת סוכב כל עלמין, שלמעלה גם מבחינת הנשמות הנקראות "זרע אדם", שהן מבחינת דעת תחתון של ממלא כל עלמין,

כי הוא סוכב ומקיף (עמ"ש ע"פ לבבתי. ולגבי המקיף שוה אדם ובהמה וכמו בשביעית שהיא עליות בבחי סוכ"ע אדם ובהמה שוין שכשכלה לחיה מן השדה אין לאדם לאכול כו' כמ"ש במ"א ע"פ את שבתותי תשמרו):

שהרי הוא סוכב ומקיף. (עיין במה שנכתב על הפסוק "לבבתי". כיחס לאור המקיף, אדם ובהמה שווים. כך גם בשביעית, שהיא עלייה בבחינת סוכב כל עלמין: אדם ובהמה שווים, וכשכלה לחיה מן השדה אין לאדם לאכול וכו', כפי שנכתב במקום אחר על הפסוק "את שבתותי תשמרו").

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר והתרגום לעברית של ימינו.

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור.
/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: /likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך /likuteitorah.com/he/torah-ohr/mishpatim/1

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק